

Ganzen en zwanen op slaapplaatsen tellen: een spektakel

Het tellen van slaapplaatsen van ganzen en zwanen is, alleen al door de massaliteit, vaak spectaculair. Maar ganzen en zwanen worden ook geteld tijdens de watervogel- en ganzen & zwanentellingen. Waarom is het dan toch belangrijk dat ook de slaapplaatsen geteld worden, en hoe doe je dat?

Nederland belangrijk, ook voor slapende ganzen

Nederland is een internationale mainport voor overwinterende en doortrekkende ganzen. Van vijf (van de 14) ganzenpopulaties in Noordwest-Europa verblijft de helft of meer 's winters in ons land. Het gaat daarbij om Kleine Rietgans, Dwerggans, Kolgans, Brandgans en Grauwe Gans. Toendrarietgans en Rotgans halen die limiet soms ook. Momenteel gaat het om zo'n 2,1 miljoen ganzen. Rond 1980 was dat nog een half miljoen. Daarnaast heeft ons land een verantwoordelijkheid voor de Kleine Zwaan (waarvan eveneens soms de helft bij ons overwintert) en in toenemende mate ook voor de Wilde Zwaan.

Naast foerageergebieden voor overdag zijn ook de slaapplaatsen uitermate belangrijk. Juist in de winter, wanneer het koud kan zijn en het tot maximaal 16 uur per dag donker is. Dat grote aantallen gemeenschappelijk overnachten is niet alleen vanwege de veiligheid, maar vermoedelijk ook om informatie uit te wisselen over de kwaliteit van foerageergebieden.

Van de 56 Natura 2000-gebieden hebben er 47 een slaapplaatsfunctie voor ganzen en zwanen. Voor die gebieden zijn er doelstellingen om voldoende ruimte te bieden als slaapplaats voor soorten als: Kleine en Wilde Zwaan, Taigarietgans, Toendrarietgans, Kleine Rietgans, Grauwe Gans, Dwerggans, Kolgans, Brandgans en Rotgans. Om na te gaan of ganzen en zwanen voldoende in die gebieden terecht kunnen, wordt er twee keer per winter een simultaantelling op slaapplaatsen georganiseerd. In zoveel mogelijk Natura 2000-gebieden worden dan in een periode van twee weken, liefst in het voorkeursweekend, de slaapplaatsen geteld. Die tellingen vormen de basis voor het aanwijzen of wijzigen van de slaapplaatsfunctie van een gebied.

Praktijkvoorbeeld Oostvaardersplassen

Bij grote slaapplaatsen van ganzen en zwanen vindt geregeld uitwisseling plaats met foerageergebieden tot ver buiten het Natura 2000-gebied. De aantallen op de slaapplaats kunnen dan ook vele malen groter zijn dan het aantal foerageerders binnen het Natura 2000-gebied. Een mooi voorbeeld

vormen de Oostvaardersplassen. Al enkele winters worden daar slaapplaattellingen uitgevoerd door zo'n 20-30 waarnemers van Vogelwacht Flevoland. Recent zijn ook de Lepelaarplassen en de Markerwadden toegevoegd. Rond de Oostvaardersplassen staan op tien punten tellers, die elk een deel van de uitvliegende ganzen noteren. In december 2012 werden ruim 37.000 ganzen geteld, in januari 2013 zelfs ruim 57.000! De hoge aantallen waren bijzonder, maar nog verrassender was dat driekwart van de uitvliegende ganzen over het Markermeer naar Noord-Holland ging. De vogels slapen dus in Flevoland maar foerageren in Noord-Holland. Een vergelijkbaar project is vanaf winter 2012/13 gaande in de Biesbosch (volgende pagina). Ook in andere grote gebieden worden simultaantellingen georganiseerd, zoals in Fochteloërveen, De Onlanden, Engbertsdijkerven, Gelderse Poort en delen van de Delta. De terreinbeheerders doen dikwijls ook mee en ontvangen de tellers na afloop gastvrij met koffie en koek.

Ganzenslaapplaats met vooral Kolgansen in de Ooijpolder. Foto: Harvey van Diek

Weinig ganzen november 2017

Voorlopige telresultaten van afgelopen november (stand invoer eind november) wijzen op relatief lage aantallen in vergelijking met vorig jaar. Toen werden landelijk in november ruim 250.000 Kolgansen geteld, terwijl het aantal deze keer bleef steken op bijna 152.000. Door het zachte weer in heel Europa bleef het aantal arctische ganzen bij ons in november laag. De Grauwe Gans kende vergelijkbare aantallen, ruim 50.000. Ook het aantal slapende Kleine Zwanen was lager, met bijna 210 dit jaar en ruim 450 vorig jaar. Overigens ontbre-

Ruziënde Kleine Zwanen zorgen voor spektakel.
Foto: Hans Gebuis

Slaapplaatsen in de Biesbosch tellen

Vacante gebieden

Voor de volgende Natura 2000-gebieden zijn (voor één of meerdere soorten ganzen en zwanen) slaapplaatsstellingen gewenst:

- Waddenzee
- Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving
- IJsselmeer
- Ketelmeer & Vossemeer
- Veluwerandmeren
- Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske
- Oostelijke Vechtplassen
- Haringvliet
- Voordelta
- Krammer-Volkerak
- Oosterschelde
- Veerse Meer
- Zoommeer
- Rijntakken

ken in beide jaren slaapplaatsstellingen van de Kleine Zwaan op de Veluwerandmeren. Hier en elders zijn gebieden op zoek naar een slaapplaatssteller.

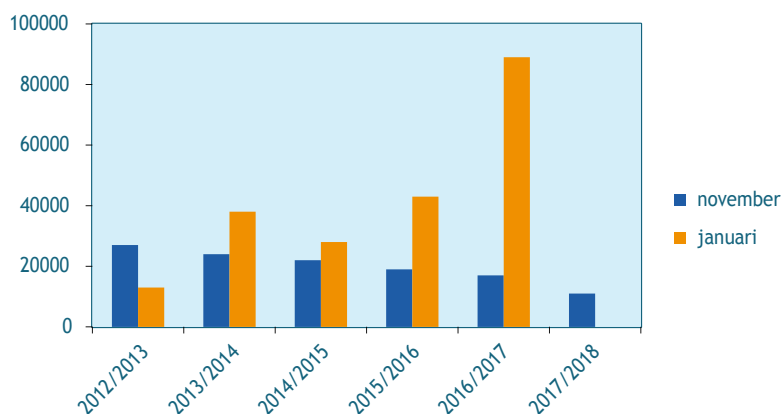
Meedoen?

De volgende telling voor ganzen en zwanen is van 13 januari tot en met 28 januari, met als voorkeursdatum 20 januari. Kijk op sovon.nl/vacant welke gebieden nog geen teller hebben en meld je aan.

Voor elke soort staan op de website (Vogelinfo/Telrichtlijnen) de tips en trucs voor de Slaapplaatsstelling.

• Jan Schoppers

In de Biesbosch wordt deze winter voor de zesde keer meegedaan aan de slaapplaatsstelling voor ganzen en zwanen. Dit wordt gedaan door waarnemers van de Vogelwerkgroepen Biesbosch en Alblasserwaard. Daarnaast kunnen aankomende tellers de kneepjes van het vak leren van ervaren tellers. Op 13 punten tellen één of meer tellers de uitvliegende ganzen en zwanen. Men begint ongeveer een uur voor zonsopkomst en telt door tot maximaal een half uur na opkomst. Aan het eind worden de vogels genoteerd die in het telgebied zijn achtergebleven. Naderhand worden alle gegevens verzameld, de ervaringen uitgewisseld en de telresultaten op elkaar afgestemd. Door een gezamenlijke inzet met een groep tellers krijg je binnen korte tijd een goede indruk van het belang van het hele gebied voor slapende vogels. Het verslag over deze telling in de afgelopen vijf winters in de Biesbosch is te lezen via sovon.nl/biesboschganzen

Kolganzen. Aantal slapende vogels in de Biesbosch in november en januari. Het aantal in november is afgenomen, maar de aantallen in januari nemen toe.

ARAGON Naturreizen

Vogelreizen Spanje 2018:

Zuid-Spanje, Iberische lynx, 20 t/m 26 januari
 Extremadura winter, 03 t/m 09 februari
 Extremadura & Gredos, 14 t/m 21 april
 Menorca, 25 april t/m 02 mei
 Pyreneeën & Ordesa, 01 t/m 08 juli
 Tarifa, vogeltrek+, 15 t/m 21 september
 Zuid-Portugal, 26 september t/m 06 oktober

Vakantiehuis in Sipán (Huesca), Spaanse Pyreneeën.

www.aragonnatuur.com

Vogelreizen met Kees Woutersen: (0034)619123999